

Projev předsedkyně Poslanecké sněmovny na konferenci EUSC

24.4.2023 - | Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR

Vážené paní předsedkyně, vážení páni předsedové, vážené kolegyně a kolegové, vzácní hosté.

Je mi ctí vás dnes oslovit na poslední a nejdůležitější akci parlamentní dimenze českého předsednictví v Radě EU.

Dnešní blok bude věnován ruské agresi proti Ukrajině a já jsem ráda, že zde mezi námi poprvé sedí předseda ukrajinské Nejvyšší rady, Ruslan Stefančuk – Ruslane, vítěj!

Minulý rok jsme se sešli ve slovinském Brdu. Šokováni a rozhořčení z invaze, kterou Rusko zahájilo jen pár týdnů předtím. Plni obav a nejistoty jak se bude válka vyvíjet. Dnes je to přesně 14 měsíců, co tato fáze ruské války proti Ukrajině trvá. Začala ale již **mnohem** dříve, nezákonnou anexí Krymu, boji a okupací tamtéž, ale i v Luhansku a Doněcku.

Ukrajinská armáda dnes kontroluje výrazně více území než při našem loňském setkání. Ztráty jsou sice stále vysoké – jak mezi vojáky, tak mezi civilisty, ale Rusům se nedaří, a jsem přesvědčena, že se jim již **nepodaří**, převzít na bojišti iniciativu.

Situace ve zbytku Evropy samozřejmě není jednoduchá, ale musíme konstatovat, že alarmistické scénáře se nenaplnily. Zimu, které jsme se velmi obávali v souvislosti s energetickou krizí, jsme zvládli bez zásadních problémů. Podařilo se nám významným způsobem **snížit** závislost na ruských fosilních zdrojích energií. Zásobníky zemního plynu v EU byly na konci topné sezóny naplněny z 55 %, což je více než dvakrát tolik v porovnání s jarem 2022.

Podpora Ukrajiny mezi Evropany již možná **nemá** tak emotivní náboj jako minulý rok, ale dramaticky **neklesá**. Podle nedávného šetření Eurobarometru zhruba 90 % obyvatel EU podporuje humanitární pomoc Ukrajině a ukrajinským uprchlíkům. I sankce proti Rusku, přestože jsou demagogicky zpochybňovány některými cynickými politiky, podporují **tři čtvrtiny** Evropanů.

Ani ne tak my politici, ale zejména sami občané našich zemí mohou být právem hrdí na to, že v těžkých zkouškách minulých měsíců obstáli. Na druhou stranu nemůžeme si rozhodně myslet, že další zkoušky nás již nečekají, neboť obrovské překážky nás teprve čekají.

Současné hrozby ve většině našich zemí mají zcela jistě řadu společných jmenovatelů. V nedávné anketě mezi tisícovkou zahraničně-politických expertů se na vysokém místě možných bezpečnostních hrozeb umístil domácí extremismus vyplývající z rostoucí polarizace našich společností.

To je přitom oblast, kde my, coby členové parlamentů máme velké pole působnosti. Enormní výzvy a problémy, kterým v souvislosti s dopady války čelíme, mnohé svádějí k tomu, aby v rozjitřeném veřejném prostoru sbírali politické body. Rozhodně nechci tvrdit, že by parlamentní opozice měla resignovat na svou kontrolní a kritickou roli. Ale demagogie a vědomá polarizace veřejného mínění může být velmi nebezpečná, zejména týká-li se strategických a životních zájmů našich zemí. Mimo jiné vytváří živnou půdu pro nepřátelskou propagandu a dezinformační kampaně. Ať už se týkají příčin války, zlehčování účinnosti protiruských sankcí anebo třeba vytvářejí dojem, že dodávky zbraní na Ukrajinu konflikt neřeší, ale prohlubují.

Problematika informačního boje bude tématem zítřejší části konference. Je důležité si uvědomit, jak velkou zodpovědnost máme my sami – nejenom jako tvůrci politik, které mají čelit hrozbám nepřátelské propagandy. Ale zejména jako ti, kdo ovlivňují nálady ve společnosti a mohou aktivně bránit jejímu štěpení.

Mottem českého předsednictví bylo, s odkazem na Václava Havla, **“Evropa jako úkol”**. Úkolů, které před nás současná situace klade je mnoho. Dovolím si upozornit na 5 zásadních.

Jako **první** bych ráda zmínila otázku rozšíření Evropské unie. EU dokázala v kontextu ruské agrese rychle a správně reagovat na unijní aspirace nejen Ukrajiny, ale i dalších zemí. Naši kolegové z Ukrajiny, Moldavska a Bosny a Hercegoviny zde dnes mohou být coby zástupci **kandidátských** zemí. V jiných případech se podařilo nastartovat přístupové rozhovory.

Dnes ráno jsme se spolu s předsedou Senátu Milošem Vystrčillem sešli s předsedy parlamentů kandidátských zemí. V zásadě jsme se shodli, že je třeba využít mimořádného historického momentu a skutečně otevřít dveře těm, kteří se oprávněně cítí být součástí demokratické rodiny evropských národů. Otevírání dveří samozřejmě neznamená, že by bylo možné slevit ze vstupních požadavků. Evropa je ostatně prostor dodržování daných pravidel. Musíme však společně pracovat na tom, aby nastolený pohyb nezabředl do spleti byrokratických procedur a partikulárních zájmů jednotlivých členských zemí. Právě naopak – již sám přístupový proces musí přinášet konkrétní výsledky a potvrzovat správnost nastoleného kurzu mezi obyvateli kandidátských zemí. Jsem si vědoma, že v některých členských státech jsou nálady veřejnosti ohledně rozšíření nejednoznačné. Argumenty pro rozšíření EU však není problém nalézt – kromě toho, že je důležité geopoliticky i morálně, je možné poukázat i na korelaci mezi minulými vlnami rozšíření a rostoucí ekonomickou mocí a prosperitou Evropy.

V případě Ukrajiny je velmi důležité, aby směřování k členství v EU bylo reflektováno v procesu obnovy Ukrajiny. Obnova Ukrajiny ale není jen strategickým projektem. Na osvobozených územích se odehrává již nyní a je třeba řešit zcela základní potřeby obyvatel.

To je **druhý** zásadní úkol, který před námi všemi stojí a k němuž chci připoutat vaši pozornost. Nedávno jsem se setkala s humanitárními pracovníky z ukrajinské Chersonské oblasti. Jejich líčení situace může být pro mnohé šokující. Ruští okupanti po sobě zanechávají doslova spálenou zemi. Někde šli tak daleko, že sebou odnesli i lavice ze škol, postele z nemocnic. Kromě spouště za sebou i něco zanechávají. **Obrovské množství nášlapných min.** Ty samozřejmě ohrožují bezpečnost návrativších se obyvatel. Odhaduje se, že množství min, které byli Rusové schopni instalovat během roku, by se současným tempem odstraňovalo po dobu minimálně **deseti** let! Musíme se tedy zaměřit i na bezprostřední pomoc, včetně odminování.

Nyní si asi někteří říkají, že předbímám, že obnova je možná až poté, co válka skončí. Ano, **třetí** úkol, který musíme splnit je jednoznačný: **Musíme si uvědomit, že se rozhoduje na bojišti.** Proto je třeba naprosto odmítnout tezi, že dodávkami zbraní bránícímu se napadenému státu jen přiléváme oleje do ohně. Je to právě naopak – i ti, co vyzývají k diplomatickému řešení, by měli uznat, že jednat o míru lze pouze z pozice síly. Dodávky zbraní jsou pak k tomu **nezbytnou** podmínkou. Je dobře, že Evropská unie jako celek schválila dodávky munice za použití Evropského mírového nástroje. Zároveň musí pokračovat dodávky na úrovni jednotlivých členských států.

Vážené dámy, vážení pánové,

Včera jsme s řadou z vás, s předsedkyněmi parlamentů povečeřely s nositelkou Nobelovy ceny míru Oleksandrou Matvichuk. Její silná řeč, kterou nám adresovala, obsahovala důležitou tezi, kterou vnímám jako náš **čtvrtý** úkol. Úzce souvisí se všemi předchozími, možná je dokonce z nich ten

nejzásadnější. Oleksandra Matvichuk řekla, že musíme přestat uvažovat o Ukrajině jen jako o zemi, která se ve válce ubrání. Musíme začít dělat vše pro to, aby Ukrajina válku vyhrála co nejdříve. Cítíme určitě všichni moc dobře, jak i v těchto slovech je zřejmý podstatný rozdíl v přístupu. Sama Oleksandra a mnozí další mapují i život na okupovaných územích. **Znásilňování, mučení, převýchovy dětí** a mnoho dalších hrůzných činů jsou tam na denním pořádku. Neměli bychom si myslet, že řešením konfliktu je domluva s Ruskem na ponechání si nějaké části území Ukrajiny. Okupované území znamená pouze válku v mírně odlišné podobě.

Což nás přivádí k tomu, že nám chybí jasná představa, jaké vztahy budeme chtít mít s Ruskem po konci války. Jaká bude naše strategie ohledně Ruska poté, co bude poraženo ve válce, kterou na Ukrajině rozpoutalo. Mnoho otázek, ale nemyslím, že už na ně máme odpověď. Je dokonce zřejmé, že se těmto otázkám mnozí spíše vyhýbají. Ale my bychom neměli opakovat chyby, které jsme v minulosti udělali. Proto je tuto debatu vedme, to je podle mě náš **pátý a zcela zásadní úkol.**

Na závěr bych ráda dodala, že problém ruské agrese proti Ukrajině je **nepochybně** problémem globálním. Výsledek konfliktu jednoznačně ovlivní vývoj v jakkoliv vzdálených částech světa a proto musíme udělat maximum, aby diktatura a brutální síla nezvítězila. Před 4 týdny jsem se vrátila ze své návštěvy Tchaj-wanu. Velmi **bedlivě** sledují nejen obyvatelé, ale zejména tchajwanští politici, jaká je naše reakce na překročení všech dosavadních pravidel mezinárodního práva. A nepochybuji o tom, že to ještě **mnohem** bedlivěji sledují v Číně. Ostatně vítězství ruské diktatury a brutality na Ukrajině by pouze povzbudilo další potenciální agresory od Blízkého východu po Tchajwanskou úžinu. Nemusím určitě tomuto fóru zdůrazňovat, že podobná agrese třeba právě proti Tchaj-wanu by znamenala **extrémní** dopad na nás všechny i v ekonomické oblasti. Je přitom patrné, že Evropa má problém přesvědčit o skutečném stavu věcí řadu našich partnerů v Africe, Asii či Latinské Americe. To je něco, na čem bychom rozhodně měli intenzivně zapracovat.

V této souvislosti mi dovoluť zakončit pozváním. Minulý rok v říjnu naši ukrajinští a chorvatští kolegové hostili v Záhřebu úspěšný první ročník Parlamentního summitu Krymské platformy. Jsem velmi ráda, že jsme se dohodli s ukrajinskou Nejvyšší Radou a jejím předsedou Ruslanem Stefančukem a letos **24. října** se Praha stane dějištěm druhého ročníku této akce. V nejbližší době obdržíte více informací. Krymská platforma je důležitým fórem, které pomáhá šířit povědomí o situaci na okupovaném Krymu. Zejména však Krymská platforma vysílá jasný signál mezinárodního společenství, že změna hranic prostřednictvím síly – ať již na Krymu, nebo kdekoli jinde, je zcela nepřijatelná. Doufám, že se zde v Praze v říjnu opět setkáme právě i spolu se zástupci parlamentů **mimoevropských** zemí.

Vážení účastníci konference, ráda bych Vám na závěr ještě jednou poděkovala za vaši návštěvu Prahy a doufám, že naše zasedání bude plodné a přínosné.

Velký dík patří panu předsedovi Miloši Vystrčilovi a všem kolegyním a kolegům z českého Senátu, kteří úspěšně připravili tuto konferenci. Děkuji Vám.

Vám všem děkuji za pozornost a sláva Ukrajině!

<https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=17383>